

Қазақстан республикасының білім және ғылым министрлігі Семей қаласы
Шәкәрім атындағы мемлекеттік университеті

СӨЖ

Тақырыбы: Мемлекеттің салық жүйесі.

Орындаған: Нұртазин. О.Қ
Тобы: АГ-801
Тексерген: Готман. Л.А

Семей 2019

Жоспар

1. Салық саясаты
2. Салық элементтері
3. Салық жүйесі
4. Салықтарды салу объектісі
5. Пайдаланған әдебиеттер

Салықтар — мемлекет егемендігін көрсетудің бір формасы. Салықтар осы ерекшелігімен мемлекеттік мүлік пен займдардан (қарыз) түскен табыстардан айрықшаланады. Салықтарды жинау құқығы әрқашан мемлекеттің егемендік құқығының бірі болып табылады. Салықтар біржақты тәртіпте белгіленеді.

Салық саясаты

- Өзіміз білетіндей салық өте көп қырлы, мемлекеттің даму кезеңдері өзгерген сайтын нақтыландырылатын ұдайы жүзеге асырылатын міндетті ақшалай төлем болып табылады. Салық мемлекет тарапынан біржақты шығарылған заңдардың негізінде, сол заңдарда айқындалған нақтылы мөлшерде және қатаң белгіленген мерзімдерде, Республикалық немесе жергілікті бюджет кірісін қалыптастыру мақсатында салықтық міндеттемелерін орындауға тиісті заңды және жеке тұлғалардан жүйеленген әрі тұрақты, түрде уәкілетті мемлекеттік органдар алтын баламасыз, қайтарымсыз, ақшалай міндетті төлем болып табылады. Салық салу процесінде нақтылы салық төлеуші орындауға тиіс салықтық міндеттемелер салықтық заң актілерінде белгіленген әрбір салықтық құрамдас бөліктерінің жиынтығы салық элементтері арқылы айқындалады.

Мақсаты

- Салық саясатының мақсаты мемлекет қажеттілігін қаржы ресурстарымен қамтамасыз ету болып табылады. Салық саясатын жүргізу нәтижесінде заңды және жеке тұлғалардың табысының бір бөлігі жалпы мемлекеттік шығыстарды жабуға тартылады, яғни салық саясатын жүргізу нәтижесінде заңды және жеке тұлғалардың табысы реттеледі. Сонымен қатар салық саясаты ұдайы өндіріс процесін қамтамасыз етуге бағытталуы қажет. Бұл ұлттық табыс көлеміндегі салықтардың үлесін, салық салудың шегін белгілеуді білдіреді. ҚР-да салық саясатын жүргізудегі басты мақсат – отандық тауар өндірушілерді мемлекет тарапынан қолдау, мемлекеттің ішкі экономикалық дамуына ықпал ететін саясат жасау, жеке секторлардың жедел дамуына жағдай жасау, шетел инвестициясын тартуда кедергілердің алдын алу, яғни мемлекет пен салық төлеушілердің талап–тілегін ортақтастыру.

Салық саясатының міндеттері

- мемлекетті өз функциялары мен міндеттерін орындау үшін қажетті қаржы ресурстарымен қамтамасыз ету;
- жалпы ел шаруашылықтарын реттеуге жағдай жасау;
- нарықтық қатынас процесінде пайда болатын халық табысы деңгейіндегі теңсіздікті деңгейлестіру (тегістеу).

Салық саясатының үш типін бөліп көрсетуге болады.

- Бірінші тип – максималды салық саясаты. Ол «мүмкін болған барлық затты алу» принципімен сипатталады.
- Екінші тип – дұрыс салықтар саясаты, яғни экономикалық даму саясаты болып табылады.
- Үшінші тип – жоғары салықтар саясаты, әлеуметтік қорғауды қамтамасыз ететін салық саясаты. Салықтық түсімдер әр түрлі әлеуметтік қорлардың ұлғаюына бағытталады.

Салық элементтері

Салық салу объектісі –
заты

Салық төлеушілер –
қатысушы, субъектісі

Салық базасы – құны

Салық кезеңі –
уақыт кезеңі,
мерзімі

Салықты төлеу тәртібі –
белгілеген ереже бойынша
төлемнің салық
төлеушіден мемлекетке
көшуі

Салық мөлшерлемесі –
ставка, шама

Салықты есептеу
тәртібі – тиісті тұлға
әрекеттерінің
жиынтығы

Салықтық жеңілдіктер –
Заңмен қарастырылатын,
салық төлеушілердің
жекелеген санаттарына
берілетін құқық

Салықтарды салу объектісі

Тікелей салық

Салық төлеушінің кірісі мен мүлкінен алынатын салықтар. Тікелей салықтардың ең соңғы төлеушісі (салық салынушы) болып мүліктің (табыстың) иесі табылады. Олар өз кезегінде нақты және жеке салықтарға жіктеледі. Нақты салықтар салық төлеушілердің мүлкінің (меншігінің) кейбір түрлеріне (үй, жер, кәсіп, ақшалай капитал және т.б.) салынады. Жеке тікелей салықтар – бұл жеке адамдар мен заңды тұлғалардың табыстарына салынатын салықтар. Нақты салықтардан айырмашылығы жеке салық салу әрбір салық төлеушінің жеке табысы мен мүлкін де, оның қаржы жағдайын да ескереді.

Жанама салық

Бағаға не тарифке үстеме түрінде белгіленген салық төлеушінің кірістері мен мүлкіне тікелей байланысты емес салықтар. Жанама салықтарға қосылған құнға салынатын салық, акциздер жатады. Жанама салықтарға сондай-ақ сыртқы экономикалық қызметтен түсетін түсімдер де (кеден баждары түріндегі, ішкі рынокта сатылатын тауарлар бағасы мен олардың фактуралық құнының айырмасы) жатады.

Жанама салықтар салық салу объектісіне қарай төмендегіше бөлінеді:

- ▶ Жеке жанама салықтар — қатаң түрде белгіленген бір тауар топтарына салынады;
- ▶ Әмбебап жанама салықтар — негізінен барлық тауарлар мен қызметтерге салынады;
- ▶ Фискалды-монополиялық жанама салықтар — мемлекеттік құрылымдарда сатылатын өндірістің барлық тауарларына салынады.
- ▶ Кедендік баж — экспортты-импортты операциялар жасау кезінде тауарлар мен қызметтерге салынады.
- ▶ Салықты алатын және оған билік жасайтын органға қарай салықтар жалпымемлекеттік және жергілікті болып бөлінеді.
- ▶ Жалпымемлекеттік салықтар — барлық элементтері мемлекеттің заңдарымен анықталатын және сол елді жалпыға бірдей біртұтас қолданылатын салықтар. Бұл салықтарды бекітіп, жүзеге асыратын — Парламент. Бұл салықтар ір деңгейдегі бюджеттерге бөлініп отырады.
- ▶ Жергілікті салықтар — мемлекеттің заңдарына сәйкес жергілікті өкімет органдары жүзеге асыратын салықтар. Олар жергілікті деңгейде қабылданған шешім негізінде ғана жүзеге асырылады. Бұл салықтар толығымен жергілікті бюджетке түсіп отырады.

Қорытынды

- ▶ Қорыта келгенде, Республикамыздағы салық саясаты ел экономикасының негізгі көрсеткіші. Жетілдіріп дамыту арқылы, бүгінде ең өзекті мәселе, жалпы салық жүйесінің жақсаруына, сол арқылы еліміздің экономикасына, әлеуметтік жағдайына оң әсерін тигізетін шараларды кеңінен қарастыру керек.

Пайдаланған әдебиеттер:

- ▶ Қаржы-экономика сөздігі. — Алматы: ҚР Білім және ғылым министрлігінің Экономика институты, «Зияткер» ЖШС, 2007.

Интернет ресурс:

- ▶ <https://kitaphana.kz/ka/downloads/referatu-na-kazakskom/243-ekonomika/2879-memlekett-sali-sayasati-zhne-azrg-sali-sayasatini-erekshelkter.html>
- ▶ https://kk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B0%D0%BB%D1%8B%D2%9B_%D1%81%D0%B0%D1%8F%D1%81%D0%B0%D1%82%D1%8B